

PODSTAWY FINANSÓW I PRAWA FINANSOWEGO

2. WYDANIE

redakcja naukowa
Andrzej Drwiłło

SERIA AKADEMICKA

LEX

a Wolters Kluwer business

PODSTAWY FINANSÓW I PRAWA FINANSOWEGO

2. WYDANIE

redakcja naukowa
Andrzej Drwiłło

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

LEX

a Wolters Kluwer business

Warszawa 2014

Stan prawny na 1 stycznia 2014 r.

Wydawca
Grzegorz Jarecki

Redaktor prowadzący
Joanna Cybulska

Opracowanie redakcyjne
Katarzyna Świerk-Bożek

Łamanie
Wolters Kluwer

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by
Wolters Kluwer SA, 2014

ISBN: 978-83-264-3298-9

2. wydanie

Wydane przez:
Wolters Kluwer SA

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 00, fax 22 535 81 35
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl
www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	17
Wstęp	21
Rozdział pierwszy	
Zagadnienia ogólne finansów publicznych i prawa finansowego	
(Andrzej Drwiłło)	23
1. Pojęcie finansów publicznych	23
2. Finanse publiczne a finanse prywatne	28
3. Zakres i funkcje finansów publicznych	30
4. Prawo finansowe i jego zakres	35
5. Źródła prawa finansowego	40
Literatura	43
Rozdział drugi	
Zagadnienia ogólne metodologii nauk z uwzględnieniem metodologii nauk	
prawnych (Hanna G. Adamkiewicz-Drwiłło)	45
1. Istota współczesnej metodologii nauk i jej rodzaje	45
2. Podstawowe metody badań naukowych oraz metody stosowane w naukach	
prawnych	48
3. Hipotezy w badaniach naukowych	57
4. Falsyfikacja teorii naukowych	61
Literatura	71
Rozdział trzeci	
Międzynarodowe prawo finansowe (Małgorzata Wróblewska)	74
1. Pojęcie międzynarodowego prawa finansowego	74
2. Międzynarodowe organizacje finansowo-gospodarcze	76
2.1. Międzynarodowy Fundusz Walutowy	77
2.2. Bank Światowy	78
2.3. Światowa Organizacja Handlu	79
2.4. Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju	80
Literatura	81

Rozdział czwarty

Prawo rynku finansowego	82
1. Istota, tworzenie i zasady działania rynku finansowego (Anna Jurkowska-Zeidler)	82
2. Zakres regulacji i źródła prawa rynku finansowego (Anna Jurkowska-Zeidler) ..	97
3. Rynek bankowy (Anna Jurkowska-Zeidler)	110
3.1. Warunki podejmowania i prowadzenia działalności na rynku bankowym	110
3.2. Nadzór nad rynkiem bankowym	121
3.3. System gwarantowania depozytów	126
4. Rynek ubezpieczeniowy (Dorota Maśniak)	131
4.1. Warunki podejmowania i prowadzenia działalności na rynku ubezpieczeniowym	131
4.2. Nadzór nad rynkiem ubezpieczeniowym	136
4.3. Instytucje gwarancyjne na rynku ubezpieczeniowym	139
5. Rynek kapitałowy (Rafał Mroczkowski)	141
5.1. Warunki podejmowania i prowadzenia działalności na rynku kapitałowym	141
5.2. Nadzór nad rynkiem kapitałowym	149
5.3. System rekompensat dla inwestorów	152
6. Rynek usług płatniczych (Damian Cyman)	153
6.1. Warunki podejmowania i prowadzenia działalności na rynku usług płatniczych	153
6.2. Nadzór nad rynkiem usług płatniczych	156
6.3. Jednolity obszar płatniczy w euro	157
7. Konglomeraty finansowe (Anna Jurkowska-Zeidler)	161
Literatura	164

Rozdział piąty

Administracja finansów publicznych	169
1. Zagadnienia ogólne (Tomasz Sowiński)	169
1.1. Pojęcie administracji finansów publicznych	169
1.2. Funkcje administracji finansów publicznych	170
2. Państwowa administracja finansów publicznych	175
2.1. Organy zarządzające finansami publicznymi (Przemysław Panfil)	175
2.2. Organy administracji finansów publicznych	180
2.2.1. Organy podatkowe (Rafał Mroczkowski)	180
2.2.2. Organy kontroli skarbowej (Anna Reiwer-Kaliszewska)	183
2.2.3. Organy administracji celnej (Anna Reiwer-Kaliszewska)	184
2.2.4. Organy administracji dewizowej (Przemysław Panfil)	187
3. Samorządowa administracja finansów publicznych (Małgorzata Wróblewska) ..	190
3.1. Uprawnienia organów uchwałodawczych i kontrolnych w sprawach z zakresu finansów publicznych	190
3.2. Uprawnienia organów wykonawczych w sprawach z zakresu finansów publicznych	191
Literatura	192

Rozdział szósty

System pieniężny	193
1. Ewolucja pieniądza i systemu pieniężnego (Edward Juchniewicz)	193
1.1. Historia pieniądza	193
1.2. Państwowe znaki pieniężne	195
1.3. Prawna siła płatnicza (nabywcza) znaków pieniężnych według nominalu i według kursu	196
1.4. Zasady wymiany starych znaków pieniężnych na nowe	197
1.5. Prawna i ekonomiczna istota systemów pieniężnych	198
2. Źródła prawa w zakresie systemu pieniężnego (Edward Juchniewicz)	200
2.1. Regulacje prawne systemu pieniężnego Rzeczypospolitej Polskiej	200
2.2. Regulacje prawne systemu pieniężnego Unii Europejskiej	200
3. Istota i funkcje pieniądza (Edward Juchniewicz)	201
3.1. Charakterystyka prawna pieniądza	201
3.2. Pieniądz jako prawny środek płatniczy	202
3.3. Istota zobowiązania pieniężnego	203
3.4. Pieniądz jako powszechny środek wymiany	203
3.5. Pieniądz jako miernik abstrakcyjnej wartości	203
3.6. Pieniądz jako środek przechowywania wartości	204
3.7. Pieniądz jako środek płatniczy	204
3.8. Funkcja pieniądza światowego	204
4. System płatniczy jako element systemu pieniężnego (Edward Juchniewicz, Małgorzata Stwoł)	205
4.1. Istota, funkcje i rodzaje systemów płatniczych	205
4.2. Polskie systemy płatnicze	206
5. Formy transferu środków pieniężnych	207
5.1. Zagadnienia ogólne transferu środków pieniężnych (Edward Juchniewicz, Małgorzata Stwoł)	207
5.2. Polecenie przelewu (Małgorzata Stwoł)	210
5.3. Polecenie zapłaty (Małgorzata Stwoł)	214
5.4. Czek rozrachunkowy (Małgorzata Stwoł)	216
5.5. Karta płatnicza (Małgorzata Stwoł)	220
6. Globalny system pieniężny jako przedmiot regulacji prawnych (Edward Juchniewicz)	227
Literatura	228

Rozdział siódmy

Prawo dewizowe	231
1. Pojęcie i charakter prawa dewizowego (Andrzej Drwiłło)	231
2. Źródła prawa dewizowego (Małgorzata Stwoł)	236
3. Podmiotowy zakres obowiązywania prawa dewizowego (Małgorzata Stwoł)	237
4. Podstawowe pojęcia prawa dewizowego (Małgorzata Stwoł)	239
5. Ograniczenia i obowiązki dewizowe (Małgorzata Stwoł)	243
6. Zezwolenie dewizowe (Małgorzata Stwoł)	247
7. Działalność kantorowa (Małgorzata Stwoł)	249

8. Kontrola dewizowa (Małgorzata Stwoł)	251
9. Unijne prawo dewizowe (Małgorzata Stwoł)	253
Literatura	256

Rozdział ósmy

Prawo walutowe i obiegu pieniężnego (Małgorzata Stwoł)	258
1. Prawo walutowe	258
1.1. Pojęcie waluty	258
1.2. Polskie prawo walutowe	260
2. Prawo ustroju pieniężnego	261
2.1. Jednostki pieniężne i znaki pieniężne	261
2.2. Kursy walut	262
3. Prawo obiegu pieniężnego	264
3.1. Pojęcie obiegu pieniężnego i emisja pieniądza	264
3.2. Instrumenty polityki pieniężnej	265
4. Europejskie prawo walutowe	266
4.1. Pojęcie i źródła europejskiego prawa walutowego	266
Literatura	268

Rozdział dziewiąty

Polskie prawo bankowe	270
1. Narodowy Bank Polski	270
1.1. Status prawny, cele, funkcje i zadania Narodowego Banku Polskiego (Rafał Mroczkowski)	270
1.2. Organy Narodowego Banku Polskiego (Damian Cyman)	272
1.2.1. Prezes Narodowego Banku Polskiego	273
1.2.2. Rada Polityki Pieniężnej	274
1.2.3. Zarząd Narodowego Banku Polskiego	275
1.3. Polityka pieniężna (Rafał Mroczkowski)	276
Literatura	281

Rozdział dziesiąty

Prawo celne	282
1. Ogólna charakterystyka systemu celnego (Andrzej Drwiłło)	282
1.1. Pojęcie i zakres prawa celnego	282
1.2. Geneza i cechy cła	284
1.3. Klasyfikacja cel	287
1.4. Źródła prawa celnego	288
1.5. Zasady prawa celnego	290
2. Prawo celne w unijnym i międzynarodowym systemie celnym (Anna Reiwer-Kaliszewska)	292
2.1. Układ ogólny o cłach i Światowa Organizacja Handlu	292
2.2. Unia Europejska jako unia celna	293
2.3. Wspólna polityka handlowa Unii Europejskiej	294
3. Elementy kalkulacyjne (Anna Reiwer-Kaliszewska)	296
3.1. Taryfa celna	296

3.2.	Wartość celna towarów	298
3.3.	Pochodzenie towarów	299
4.	Rodzaje przeznaczenia celnego i procedury celne (Anna Reiwer-Kaliszewska) ..	300
4.1.	Zagadnienia ogólne	300
4.2.	Rodzaje przeznaczeń celnych	301
4.3.	Objęcie towaru procedurą celną	301
4.4.	Rodzaje procedur celnych	302
4.5.	Wolne obszary celne i składy wolnocłowe	307
4.6.	Inne przeznaczenia celne	308
4.7.	Operacje uprzywilejowane	308
5.	Dług celny (Anna Reiwer-Kaliszewska)	309
5.1.	Powstanie długu celnego	309
5.2.	Zabezpieczenie długu celnego	310
5.3.	Pokrycie należności wynikających z długu	311
5.4.	Zwrot i umorzenie należności celnych	312
6.	Przedstawicielstwo celne (Anna Reiwer-Kaliszewska)	313
6.1.	Zagadnienia ogólne	313
6.2.	Agencja celna	314
7.	Postępowanie w sprawach celnych (Anna Reiwer-Kaliszewska)	315
7.1.	Zagadnienia ogólne	315
7.2.	Postępowanie celne w prawie unijnym	315
	Literatura	317

Rozdział jedenasty

Prawo budżetowe	320
1. Zagadnienia ogólne budżetu	320
1.1. Pojęcie budżetu (Damian Cyman)	320
1.2. Geneza i ewolucja instytucji budżetu (Damian Cyman)	320
1.3. Konstytucyjne regulacje dotyczące budżetu państwa (Damian Cyman)	322
1.4. Definicja budżetu państwa (Damian Cyman)	324
1.5. Wieloletni plan finansowy państwa (Edward Juchniewicz)	325
1.6. Budżet zadaniowy (Edward Juchniewicz)	326
1.7. Budżet środków europejskich (Damian Cyman)	328
2. Zasady budżetowe (Damian Cyman)	328
2.1. Zagadnienia ogólne	328
2.2. Zasada jedności formalnej budżetu	329
2.3. Zasada jedności materialnej budżetu	329
2.4. Zasada powszechności budżetu	329
2.5. Zasada szczegółowości budżetu	330
2.6. Zasada przejrzystości budżetu	330
2.7. Zasada jawności budżetu	331
2.8. Zasada równowagi budżetu	331
2.9. Zasada roczności budżetu	331
3. Dochody budżetowe (Rafał Mroczkowski)	332
4. Wydatki budżetowe (Damian Cyman)	335
4.1. Klasyfikacja wydatków budżetowych	335

4.2.	Zasady dokonywania wydatków publicznych w świetle ustawy o finansach publicznych	337
4.3.	Racjonalizacja wydatków publicznych	338
5.	Procedura budżetowa (Damian Cyman)	339
5.1.	Etapy procedury w budżecie państwa	339
5.1.1.	Opracowywanie projektu budżetu państwa	339
5.1.2.	Uchwalanie budżetu państwa	340
5.1.3.	Wykonywanie budżetu państwa	340
5.1.4.	Kontrola budżetu państwa	341
6.	Sektor finansów publicznych (Przemysław Panfil)	342
6.1.	Zakres podmiotowy sektora finansów publicznych	342
6.2.	Saldo sektora finansów publicznych	343
6.3.	Sektor finansów publicznych a Skarb Państwa	344
6.4.	Formy organizacyjno-prawne jednostek sektora finansów publicznych	346
7.	Potrzeby pożyczkowe Skarbu Państwa (Przemysław Panfil)	351
7.1.	Pojęcie potrzeb pożyczkowych Skarbu Państwa	351
7.2.	Deficyt budżetowy	352
7.3.	Rozchody budżetu państwa	354
8.	Pożyczka publiczna (Przemysław Panfil)	355
8.1.	Istota i formy pożyczki publicznej	355
8.2.	Zasady i tryb zaciągania pożyczek publicznych przez Skarb Państwa	356
8.3.	Skarbowe papiery wartościowe	358
8.4.	Kredyty i pożyczki zaciągane przez Skarb Państwa	361
8.5.	Depozyty przyjmowane przez Skarb Państwa	362
9.	Dług publiczny i dług Skarbu Państwa (Przemysław Panfil)	363
9.1.	Pojęcie i zakres długu publicznego oraz długu Skarbu Państwa	363
9.2.	Konstytucyjny limit zadłużenia	364
9.3.	Procedury ostrożnościowe i sanacyjne	366
9.4.	Zarządzanie długiem Skarbu Państwa	368
9.5.	Poręczenia i gwarancje udzielane przez Skarb Państwa	370
10.	Budżet ogólny Unii Europejskiej (Małgorzata Wróblewska)	372
10.1.	Pojęcie i zakres budżetu ogólnego Unii Europejskiej	372
10.1.1.	Podstawy prawne oraz pojęcie budżetu Unii Europejskiej	372
10.2.	Zasady budżetowe	374
10.3.	Procedura budżetowa	376
10.3.1.	Opracowywanie projektu budżetu	376
10.3.2.	Uchwalanie projektu budżetu	376
10.3.3.	Wykonywanie budżetu	377
10.3.4.	Kontrola budżetu	378
10.4.	Dochody budżetowe	378
10.5.	Wydatki budżetowe	381
11.	Europejski Urząd do spraw Zwalczania Nadużyć Finansowych (Małgorzata Wróblewska)	382
	Literatura	383

Rozdział dwunasty

Fundusze publiczne (Dorota Maśniak)	387
1. Fundusz publiczny jako uzupełniająca forma instytucjonalna finansów publicznych	387
1.1. Pojęcie, geneza i rozwój funduszy publicznych	387
1.2. Ograniczone zastosowanie zasad budżetowych	392
1.3. Komplementarność budżetu i funduszy jako form gromadzenia i wydatkowania środków publicznych	393
1.4. Fundusz jako rachunek bankowy	394
2. Klasyfikacja państwowych funduszy publicznych	395
3. Gromadzenie i wydatkowanie środków pieniężnych w ramach państwowych funduszy publicznych	397
3.1. Plan finansowy jako podstawa działalności finansowej	397
3.2. Zasady działalności finansowej funduszy	397
3.3. Nadzór na działalnością finansową funduszy	398
Literatura	398

Rozdział trzynasty

Prawo podatkowe	400
1. Podstawowe pojęcia i instytucje podatków i prawa podatkowego	400
1.1. Definicja podatku i jego elementy konstrukcyjne (Anna Dobaczewska)	400
1.2. System podatkowy i zasady jego konstruowania (Anna Dobaczewska)	402
1.3. Interpretacja prawa podatkowego (Anna Dobaczewska)	407
1.4. Zobowiązania podatkowe (Rafał Mroczkowski)	408
1.4.1. Pojęcie obowiązku podatkowego i zobowiązania podatkowego	408
1.4.2. Powstanie zobowiązania podatkowego i wymiar podatku	410
1.4.3. Wykonanie zobowiązania podatkowego	412
1.4.4. Zabezpieczenie zobowiązania podatkowego	414
1.4.5. Wygaśnięcie zobowiązania podatkowego	419
1.5. Odpowiedzialność podatkowa (Rafał Mroczkowski)	423
1.5.1. Zagadnienia ogólne	423
1.5.2. Odpowiedzialność podatnika	424
1.5.3. Odpowiedzialność płatnika i inkasenta	425
1.5.4. Odpowiedzialność osób trzecich	427
1.5.5. Odpowiedzialność następców prawnych	430
2. Procedury podatkowe (Anna Dobaczewska)	432
2.1. Zagadnienia ogólne	432
2.2. Postępowanie kontrolne i czynności sprawdzające	432
2.3. Postępowanie podatkowe	435
2.3.1. Zasady postępowania podatkowego	437
2.3.2. Wszczęcie i etapy postępowania podatkowego	441
2.3.3. Decyzje i postanowienia podatkowe	443
2.4. Postępowanie egzekucyjne	446

3. Podatki bezpośrednie	447
3.1. Podatek dochodowy od osób prawnych (Edward Juchniewicz)	447
3.1.1. Podmiot podatku	448
3.1.2. Przedmiot podatku	452
3.1.3. Podstawa opodatkowania	453
3.1.4. Stawka podatkowa	454
3.1.5. Ulgi i zwolnienia podatkowe	454
3.1.6. Rok podatkowy	454
3.1.7. Pobór i obliczenie podatku	455
3.2. Podatek dochodowy od osób fizycznych (Edward Juchniewicz)	457
3.2.1. Podmiot podatku	458
3.2.2. Przedmiot podatku	460
3.2.3. Podstawa opodatkowania	463
3.2.4. Stawki podatkowe	464
3.2.5. Ulgi i zwolnienia podatkowe	465
3.2.6. Rok podatkowy	466
3.2.7. Pobór i obliczenie podatku	466
3.3. Zryczałtowane formy opodatkowania osób fizycznych (Przemysław Panfil)	467
3.4. Podatek tonażowy (Przemysław Panfil)	469
4. Podatki pośrednie (Anna Reiwer-Kaliszewska)	470
4.1. Podatek od towarów i usług	470
4.2. Podatek akcyzowy	473
4.3. Podatek od gier	476
5. Międzynarodowe prawo podatkowe (Tomasz Lipowski)	477
5.1. Unikanie opodatkowania	477
5.2. Umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania	481
5.3. Harmonizacja podatków w Unii Europejskiej	485
Literatura	487

Rozdział czternasty

Prawo finansowe ubezpieczeń społecznych (Tomasz Sowiński)	489
1. Zagadnienia ogólne	489
2. Zarys rozwoju systemów ubezpieczeń społecznych	489
3. Klasyfikacja ubezpieczeń społecznych	492
4. Finansowanie ubezpieczeń społecznych	493
4.1. Metody zabezpieczenia społecznego	493
4.2. Bismarckowska i beveridge'owska koncepcja ubezpieczenia emerytalnego	494
4.3. Model repartycyjny i kapitałowy ubezpieczeń emerytalnych	496
5. Finanse ubezpieczeń społecznych jako element polityki społecznej	497
5.1. Zarys ewolucji ubezpieczeń społecznych w Polsce	498
5.2. Zakład Ubezpieczeń Społecznych	504
5.3. Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	506
5.4. Inne fundusze ubezpieczeniowe	509
5.5. Narodowy Fundusz Zdrowia	514

6.	Źródła finansowania ubezpieczeń społecznych	516
6.1.	Składki ubezpieczeniowe	517
6.2.	Dotacje z zasobów budżetowych państwa	518
6.3.	Inne źródła finansowania ubezpieczeń społecznych	519
7.	Koncepcje organizacji i finansowania ubezpieczeń emerytalnych	519
7.1.	Koncepcja Banku Światowego	520
7.2.	Koncepcja szwedzka – rachunek idealny	522
7.3.	Koncepcja chilijska ubezpieczeń emerytalnych	523
7.4.	Koncepcja podmiotowa ubezpieczeń emerytalnych	528
	Literatura	532

Rozdział piętnasty

Dyscyplina finansów publicznych (Małgorzata Wróblewska)	535
1. Istota dyscypliny finansów publicznych i odpowiedzialność za jej naruszenie ...	535
2. Zakres podmiotowy odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych	538
2.1. Odpowiedzialność członków organów kolegialnych	538
2.2. Odpowiedzialność kierowników jednostek sektora finansów publicznych	539
2.3. Odpowiedzialność pracowników jednostek sektora finansów publicznych lub innych osób, którym odrębną ustawą lub na jej podstawie powierzono obowiązki, których niewykonanie lub nienależyte wykonanie stanowi czyn naruszenia dyscypliny finansów publicznych	540
2.4. Odpowiedzialność osób, które gospodarują środkami publicznymi lub wykonują określone czynności w imieniu podmiotu niezaliczanego do sektora finansów publicznych	541
3. Zakres przedmiotowy odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych	542
3.1. Czynny naruszenia dyscypliny finansów publicznych zaliczane do prawa finansowego	542
3.2. Czynny naruszenia dyscypliny finansów publicznych zaliczane do prawa zamówień publicznych	544
3.3. Czynny naruszenia dyscypliny finansów publicznych przewidziane w ustawie o rachunkowości	545
4. Zasady odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych	546
4.1. Zasada określoności czynu	546
4.2. Zasada odpowiedzialności za czyn zawiniony	546
4.3. Zasada priorytetu stosowania nowej ustawy	547
4.4. Zasada zatarcia ukarania z mocy prawa	548
4.5. Zasada niezależności odpowiedzialności	548
5. Kary za naruszenie dyscypliny finansów publicznych	549
5.1. Zagadnienia ogólne	549
5.2. Kara upomnienia	550
5.3. Kara nagany	550
5.4. Kara pieniężna	550

5.5. Zakaz pełnienia funkcji związanych z dysponowaniem środkami publicznymi	550
6. Organy właściwe w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych ..	551
7. Postępowanie w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych	553
7.1. Etapy postępowania o naruszenie dyscypliny finansów publicznych	554
7.1.1. Postępowanie wyjaśniające	554
7.1.2. Postępowanie przed komisją orzekającą	555
7.1.3. Postępowanie odwoławcze	555
8. Kontrola zarządcza	556
Literatura	557

Rozdział szesnasty

Prawo finansowe samorządu terytorialnego	558
1. Zagadnienia ogólne (Tomasz Sowiński)	558
2. Prawo budżetowe samorządu terytorialnego (Tomasz Sowiński)	563
2.1. Budżet jednostek samorządu terytorialnego – zagadnienia prawnoustrojowe	563
2.2. Procedura budżetowa jednostek samorządu terytorialnego	570
2.2.1. Wykonywanie budżetu jednostki samorządu terytorialnego	572
2.2.2. Zatwierdzenie prawidłowości wykonania budżetu jednostki samorządu terytorialnego, sprawozdawczość budżetowa, absolutorium budżetowe	578
3. Dochody samorządu terytorialnego (Tomasz Sowiński)	581
3.1. Dochody samorządu terytorialnego w gminie	582
3.2. Dochody samorządu terytorialnego w powiecie	584
3.3. Dochody samorządu terytorialnego w województwie samorządowym	585
4. Podatki jako źródła dochodów jednostek samorządu terytorialnego	588
4.1. System opodatkowania nieruchomości (Małgorzata Wróblewska)	588
4.1.1. Podatek rolny	588
4.1.2. Podatek leśny	591
4.1.3. Podatek od nieruchomości	592
4.2. Podatek od spadków i darowizn (Przemysław Panfil)	594
4.3. Podatek od czynności cywilnoprawnych (Małgorzata Wróblewska)	595
4.4. Podatek od środków transportowych (Przemysław Panfil)	597
5. Opłaty samorządowe (Rafał Mroczkowski)	598
5.1. Opłaty lokalne	598
5.2. Opłata skarbowa	601
6. Niepodatkowe dochody jednostek samorządu terytorialnego (Tomasz Sowiński)	606
6.1. Formy niepodatkowych dochodów jednostek samorządu terytorialnego ..	606
6.2. Subwencje i dotacje jako niepodatkowe dochody publiczne	607
6.2.1. Subwencja ogólna	607
6.2.2. Dotacja celowa	610
6.3. Dochody samorządowych jednostek budżetowych	612
6.4. Dywidendy i wpłaty z zysku samorządowych osób prawnych i innych samorządowych jednostek sektora finansów publicznych	613

7.	Dług jednostek samorządu terytorialnego (Przemysław Panfil)	614
7.1.	Źródła zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego	614
7.2.	Ogólne zasady zaciągania zobowiązań przez jednostki samorządu terytorialnego	615
7.3.	Formy pożyczki publicznej stosowane przez jednostki samorządu terytorialnego	618
8.	Wydatki samorządu terytorialnego (Tomasz Sowiński)	619
8.1.	Wydatki samorządu terytorialnego w gminie	621
8.2.	Wydatki samorządu terytorialnego w powiecie	622
8.3.	Wydatki samorządu terytorialnego w województwie samorządowym	624
9.	Nadzór i kontrola finansów samorządu terytorialnego (Tomasz Sowiński)	626
9.1.	Nadzór i kontrola wewnętrzna	626
9.2.	Nadzór i kontrola zewnętrzna	627
	Literatura	628
	Wykaz rysunków i tabel	631
	Autorzy	633

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

- dyrektywa AIFMD – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/61/UE z dnia 8 czerwca 2011 r. w sprawie zarządzających alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi i zmiany dyrektyw 2003/41/WE i 2009/65/WE oraz rozporządzeń (WE) nr 1060/2009 i (UE) nr 1095/2010 (Dz. Urz. UE L 174 z 1.07.2011, s. 1 z późn. zm.)
- dyrektywa MiFID – dyrektywa 2004/39/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie rynków instrumentów finansowych zmieniająca dyrektywę Rady 85/611/EWG i 93/6/EWG i dyrektywę 2000/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylająca dyrektywę Rady 93/22/EWG (Dz. Urz. UE L 145 z 30.04.2004, s. 1 z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 6, t. 7, s. 263)
- dyrektywa UCITS IV – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/65/WE z dnia 13 lipca 2009 r. w sprawie koordynacji przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do przedsiębiorstw zbiorowego inwestowania w zbywalne papiery wartościowe (UCITS) (Dz. Urz. UE L 302 z 17.11.2009, s. 32 z późn. zm.)
- dyrektywa 2007/64/WE – dyrektywa 2007/64/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego zmieniająca dyrektywy 97/7/WE, 2002/65/WE, 2005/60/WE i 2006/48/WE i uchylająca dyrektywę 97/5/WE (Dz. Urz. UE L 319 z 5.12.2007, s. 1 z późn. zm.)
- dyrektywa 2013/36/UE – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE (Dz. Urz. UE L 176 z 27.06.2013, s. 338 z późn. zm.)
- k.c. – ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 121)
- k.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.)
- Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)

k.p.a.	–	ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 267 z późn. zm.)
k.p.c.	–	ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 101 z późn. zm.)
o.p.	–	ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 749 z późn. zm.)
pr. bank.	–	ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 1376 z późn. zm.)
pr. cel.	–	ustawa z dnia 19 marca 2004 r. – Prawo celne (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 727 z późn. zm.)
pr. czek.	–	ustawa z dnia 28 kwietnia 1936 r. – Prawo czekowe (Dz. U. Nr 37, poz. 283 z późn. zm.)
pr. weksl.	–	ustawa z dnia 28 kwietnia 1936 r. – Prawo wekslowe (Dz. U. Nr 37, poz. 282 z późn. zm.)
TFUE	–	Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana: Dz. Urz. UE C 326 z 26.10.2012, s. 47)
TUE	–	Traktat o Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana: Dz. Urz. UE C 326 z 26.10.2012, s. 13)
u.e.p.	–	ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. Nr 237, poz. 1656 z późn. zm.)
u.f.p.	–	ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 885 z późn. zm.)
u.f.p. z 2005 r.	–	ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 249, poz. 2104 z późn. zm.)
u.g.h.	–	ustawa z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (Dz. U. Nr 201, poz. 1540 z późn. zm.)
u.k.s.	–	ustawa z dnia 28 września 1991 r. o kontroli skarbowej (tekst jedn.: Dz. U. z 2011 r. Nr 41, poz. 214 z późn. zm.)
u.o.i.f.	–	ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 94 z późn. zm.)
u.o.n.d.f.	–	ustawa z dnia 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 168)
u.o.s.	–	ustawa z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 1282 z późn. zm.)
u.p.a.	–	ustawa z dnia 6 grudnia 2008 r. o podatku akcyzowym (tekst jedn.: Dz. U. z 2011 r. Nr 108, poz. 626 z późn. zm.)
u.p.e.a.	–	ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 1015 z późn. zm.)
u.p.o.l.	–	ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2010 r. Nr 95, poz. 613 z późn. zm.)
u.r.	–	ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 330 z późn. zm.)
ustawa o NBP	–	ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 908 z późn. zm.)

ustawa o VAT	–	ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (tekst jedn.: Dz. U. z 2011 r. Nr 177, poz. 1054 z późn. zm.)
u.s.u.s.	–	ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1442 z późn. zm.)
u.u.p.	–	ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych (Dz. U. Nr 199, poz. 1175 z późn. zm.)
u.z.p.d.	–	ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Dz. U. Nr 144, poz. 930 z późn. zm.)
w.k.c.	–	rozporządzenie Rady (EWG) nr 2913/92 z dnia 12 października 1992 r. ustanawiające Wspólnotowy Kodeks Celny (Dz. Urz. UE L 302 z 19.10.1992, s. 1 z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 2, t. 4, s. 307)

Czasopisma, zbiory orzecznictwa

GSP	–	Gdańskie Studia Prawnicze
M. Pod.	–	Monitor Podatkowy
OSA	–	Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSN	–	Orzecznictwo Sądu Najwyższego
OSNC	–	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
OSNCP	–	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSNKW	–	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa
OSNPG	–	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Wydawnictwo Prokuratury Generalnej
OSP	–	Orzecznictwo Sądów Polskich
OTK	–	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
PiP	–	Państwo i Prawo
PiZS	–	Praca i Zabezpieczenie Społeczne
POP	–	Przegląd Orzecznictwa Podatkowego
PPH	–	Przegląd Prawa Handlowego
Pr. Bank.	–	Prawo Bankowe
Pr. Gosp.	–	Prawo Gospodarcze
Prok. i Pr.	–	Prokuratura i Prawo
Prz. Pod.	–	Przegląd Podatkowy
PUG	–	Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
PUSiG	–	Przegląd Ubezpieczeń Społecznych i Gospodarczych
RPEiS	–	Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny

Inne

BFG	–	Bankowy Fundusz Gwarancyjny
-----	---	-----------------------------

BŚ	–	Bank Światowy
CEFTA	–	Central European Free Trade Agreement (Środkowoeuropejskie Porozumienie o Wolnym Handlu)
DNB	–	dochód narodowy brutto
EBC	–	European Central Bank (Europejski Bank Centralny)
EBI	–	Europejski Bank Inwestycyjny
EFTA	–	European Free Trade Association (Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu)
EOG	–	Europejski Obszar Gospodarczy
FEP	–	Fundusz Emerytur Pomostowych
FRD	–	Fundusz Rezerwy Demograficznej
FUS	–	Fundusz Ubezpieczeń Społecznych
GKO	–	Główna Komisja Orzekająca
GPW	–	Giełda Papierów Wartościowych
GUS	–	Główny Urząd Statystyczny
KNF	–	Komisja Nadzoru Finansowego
KRUS	–	Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
MFW	–	International Monetary Fund (Międzynarodowy Fundusz Walutowy)
NAFTA	–	North American Free Trade Agreement (Północnoamerykański Układ Wolnego Handlu)
NBP	–	Narodowy Bank Polski
NFZ	–	Narodowy Fundusz Zdrowia
NSA	–	Naczelny Sąd Administracyjny
OECD	–	Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju)
OFE	–	otwarty fundusz emerytalny
PAN	–	Polska Akademia Nauk
PKB	–	produkt krajowy brutto
PKN	–	produkt krajowy netto
PNB	–	produkt narodowy brutto
RIO	–	regionalna izba obrachunkowa
SA	–	sąd apelacyjny
SEPA	–	Single Euro Payments Area (Jednolity obszar płatności w euro)
SDR	–	Special Drawing Rights (specjalne prawa ciągnięcia)
SN	–	Sąd Najwyższy
TK	–	Trybunał Konstytucyjny
TSUE	–	Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
WCO	–	World Customs Organization (Światowa Organizacja Celna)
WSA	–	wojewódzki sąd administracyjny
WTO	–	World Trade Organization (Światowa Organizacja Handlu)
ZUS	–	Zakład Ubezpieczeń Społecznych

WSTĘP

Oddany do rąk Czytelników podręcznik akademicki pt. *Podstawy finansów i prawa finansowego* jest drugą edycją tego opracowania przygotowaną przez zespół nauczycieli akademickich, reprezentujących kilka uczelni Trójmiasta. Koncepcja tej publikacji opiera się, w pierwszym rzędzie, na założeniu ścisłych związków między prawem finansowym a finansami publicznymi. Są to dziedziny, z których jedna należy do sfery prawa, druga natomiast do sfery ekonomii. Dlatego wśród autorów podręcznika są zarówno prawnicy, jak i ekonomiści. Napisanie wartościowego podręcznika akademickiego z prawa finansowego i finansów publicznych przez jednego autora jest współcześnie prawie niemożliwe. Jest to bowiem dyscyplina niezwykle rozbudowana, złożona, a nawet skomplikowana. Ponadto powinna być wyłożona w sposób możliwie przystępny i zrozumiały. Stąd najczęściej opracowania podręcznikowe przygotowywane są przez wielu autorów, którzy częstokroć specjalizują się w różnych dziedzinach prawa finansowego i finansów publicznych. Niniejsza propozycja opiera się na idei powierzenia przygotowania poszczególnych jej fragmentów autorom, którzy w dużym stopniu specjalizują się w danej dziedzinie i dają temu wyraz w publikacjach książkowych, artykułowych, referatach wygłaszanych na konferencjach naukowych, pracach doktorskich i habilitacyjnych.

Zjawiska ekonomiczne, jakimi są finanse, mają wyłącznie pieniężny charakter. Oznaczają procesy gromadzenia i wydatkowania środków pieniężnych na określone cele. Tak rozumiane finanse można podzielić na prywatne, które służą zaspokajaniu indywidualnych potrzeb różnych podmiotów, oraz publiczne. Celem tych ostatnich jest zaspokajanie potrzeb określonych zbiorowości, zwłaszcza całego społeczeństwa. Poznanie istoty finansów, zwanych zjawiskami finansowymi, a także rozróżnienie między finansami prywatnymi a publicznymi jest punktem wyjścia do przedstawienia, w większym lub mniejszym zakresie, regulacji prawnych dotyczących owych zjawisk. W podręczniku, co uznajemy za oczywiste, pomijamy zagadnienia dotyczące finansów prywatnych. Należałoby je uznać za odrębną dziedzinę, mającą niekiedy postać wykładów monograficznych. Wprawdzie nie jest ona przedmiotem zainteresowania autorów podręcznika, ale wykazuje pewne powiązania z dziedziną finansów publicznych i prawem finansowym.

Prawo finansowe i finanse publiczne to dziedziny wykładane na studiach prawniczych, ekonomicznych, administracyjnych i z zakresu zarządzania. Prezentowana książka jest podręcznikiem akademickim adresowanym przede wszystkim do studentów wymienionych kierunków studiów. Ponadto może być pomocą dydaktyczną dla słuchaczy studiów podyplomowych, doktoranckich i studentów tych kierunków, w ramach których wykładany jest ów przedmiot bądź jego elementy. W procesie podnoszenia kwalifikacji

zawodowych i kształcenia ustawicznego może okazać się przydatna i wartościowa. Taką nadzieję mają autorzy podręcznika.

Prezentowane opracowanie, aczkolwiek obszerne, nie wyczerpuje materii objętej jego tytułem. W rozumieniu autorów stanowi pewnego rodzaju podstawę owych dziedzin wiedzy. Po każdym rozdziale została umieszczona literatura, która powinna okazać się przydatna w procesie studiowania prawa finansowego i finansów publicznych. Ponadto, co wymaga podkreślenia, odsyłamy Czytelników do pewnego szczególnego opracowania encyklopedycznego z zakresu prawa finansowego, którym jest *Leksykon prawa finansowego. 100 podstawowych pojęć*, pod red. A. Drwiłło, D. Maśniak, C.H. Beck, Warszawa 2009. Pozycja ta pozostaje w ścisłym związku z niniejszym podręcznikiem. Jest jego uzupełnieniem. W pewnym sensie te dwie książki należałoby traktować jako pewną całość.

Przygotowanie podręcznika akademickiego przez zespół liczący kilkanaście osób wymagało sporego wysiłku organizacyjnego. Wiązało się to z koniecznością desygnowania jednej osoby, która mogłaby sprawnie i skutecznie kontaktować się z poszczególnymi autorami oraz z wydawnictwem. Taką osobą był dr Rafał Mroczkowski. Jego talent organizacyjny, duża kultura osobista, a także, co wymaga szczególnego podkreślenia, skromność, przyczyniły się do sprawnego opracowania i wydania podręcznika.

W drugim wydaniu podręcznika pt. *Podstawy finansów i prawa finansowego* autorzy dołożyli starań, aby dokonać korekt związanych ze zmianami prawa finansowego oraz poprawić dostrzeżone usterki.

Prof. zw. dr hab. Andrzej Drwiłło

ZAGADNIENIA OGÓLNE FINANSÓW PUBLICZNYCH I PRAWA FINANSOWEGO (ANDRZEJ DRWIŁŁO)

1. Pojęcie finansów publicznych

Jednym z powszechnie występujących pojęć jest pojęcie finansów, które wywodzi się ze średniowiecznej łaciny i pochodzi od słowa *finire* (kończyć). Z czasem zaczęto używać słowa *finare*, od którego powstały takie rzeczowniki, jak *finatio* czy *financia pecuniaria*. Jest to zatem kategoria historyczna.

Finanse należy łączyć nierozdzielnie z pieniądzem, ponieważ są one najczęściej rozumiane jako procesy gromadzenia i wydatkowania przez różne podmioty środków pieniężnych. Wiązą się z istnieniem gospodarki towarowo-pieniężnej. Występują wówczas, gdy stosunki pieniężno-towarowe w gospodarce danego państwa mają charakter wyłączny bądź dominujący. Niekiedy gospodarka pieniężno-towarowa jest uzupełniana naturalną gospodarką wymienną lub jej odpowiednikami. W takich sytuacjach rola finansów jest mniejsza. Na podkreślenie zasługuje zaliczanie finansów do stosunków typu ekonomicznego. Są to szczególnego rodzaju stosunki ekonomiczne, ponieważ mają wyłącznie charakter pieniężny. Nie istnieją poza pieniądzem. Dla finansów, zwanych też zjawiskami finansowymi, charakterystyczny jest ruch środków pieniężnych, który przybiera najczęściej formę strumieni płynących pomiędzy uczestnikami stosunków finansowych¹. Środki pieniężne płyną z różnym natężeniem. Różne są też tytuły, z których pochodzą i służą realizacji różnych celów.

Istnieją dwie podstawowe kategorie zjawisk związanych z finansami publicznymi:

- 1) pieniężne,
- 2) finansowe.

Zjawiska pieniężne (pieniądze) służą, najogólniej rzecz ujmując, zaspokajaniu różnorodnych potrzeb. Są kategorią ekonomiczną. Pieniądże stanowią dobro wymienne na wszelkiego rodzaju dobra. W literaturze ekonomicznej wymienia się kilka funkcji pieniądza – miernika wartości, środka za-

**zjawiska pieniężne
i zjawiska
finansowe**

¹ J. Ostaszewski (red.), *Finanse*, Difin, Warszawa 2007, s. 15; K. Marecki (red.), *Podstawy finansów*, PWE, Warszawa 2008, s. 14.

płaty, środka wymiany i środka akumulacji². Ponadto zwraca się uwagę na różną wartość pieniądza (wewnętrzną, kursową, nabywczą i nominalną). Zjawiska pieniężne obejmują pieniądze występujące w różnym układzie (statycznym i dynamicznym).

Zjawiska finansowe (finanse) są częścią zjawisk pieniężnych, ponieważ odnoszą się do procesów gromadzenia i wydatkowania środków pieniężnych, czyli do układu dynamicznego. Uważa się je za przesuwanie wartości pieniężnych między podmiotami. Znakomita część zjawisk pieniężnych występuje w układzie dynamicznym. Dlatego ich rola jest bardzo duża. W ogólnym przedstawieniu zjawisk finansowych istotne jest zatem zwrócenie uwagi na fakt, że są to wyłącznie zjawiska typu pieniężnego. Przy czym w grę może wchodzić różny pieniądz, to znaczy zarówno krajowy, jak i pieniądz innego państwa czy też pieniądz, którym posługuje się wiele państw (euro). Zjawiska finansowe są rodzajem stosunków typu ekonomicznego, które zostały wyodrębnione z uwagi na ich ścisły związek z pieniądzem. Ponieważ zachodzą one między różnymi podmiotami, można je określić jako stosunki finansowe³. Zjawiska finansowe można też określić jako pewnego rodzaju działalność określonych podmiotów w zakresie gromadzenia i wydatkowania środków pieniężnych. Tego rodzaju działalność nazywa się też działalnością finansową.

**gospodarka
finansowa
a działalność
finansowa**

Na gruncie normatywnym oraz w literaturze prawa finansowego⁴ można się też spotkać z pojęciem gospodarki finansowej. W przepisach obowiązującego prawa finansowego nie znajdujemy wyjaśnienia tego pojęcia. Zostało ono użyte w przepisach konstytucyjnych (art. 219 ust. 4 Konstytucji RP) oraz w przepisach ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁵ (np. w art. 11 ust. 3, art. 17 ust. 1, art. 21 ust. 1, art. 24 ust. 2, art. 53 ust. 1). Posługiwanie się pojęciem gospodarki finansowej na gruncie finansów publicznych wymaga pewnego naświetlenia. W literaturze jest niekiedy utożsamiane z pojęciem działalności finansowej⁶. Autorzy zamiennie posługują się pojęciami finansów, gospodarki finansowej i działalności finansowej. Niekiedy pojęcie gospodarki finansowej określa się jako całokształt czynności prawnych i organizacyjnych, mających na celu zgromadzenie dochodów i ich wydatkowanie⁷. Określenie to nie zmienia utożsamiania gospodarki finansowej z pojęciem finansów. Pojęcie „gospodarka finansowa” wywodzi się z określenia gospodarka czy gospodarowanie. Jest to pojęcie typu ekonomicznego. Trzeba zatem zauważyć pewne zjawisko występujące na gruncie prawa finansowego, mianowicie przenikanie, w coraz większym stopniu, ekonomii

**działalność
finansowa**

² M. Bednarski, J. Wilkin (red.), *Ekonomia dla prawników i nie tylko*, LexisNexis, Warszawa 2005, s. 329.

³ B. Brzeziński (red.), *Prawo finansów publicznych*, TNOiK „Dom Organizatora”, Toruń 2006, s. 19.

⁴ L. Kurowski, *Wstęp do nauki prawa finansowego*, PWN, Warszawa 1982, s. 7; B. Brzeziński (red.), *Prawo finansów...*, s. 20; E. Chojna-Duch, H. Litwińczuk (red.), *Prawo finansowe*, Oficyna Prawa Polskiego, Warszawa 2009, s. 16; W. Wójtowicz (red.), *Zarys finansów publicznych i prawa finansowego*, Wolters Kluwer, Warszawa 2008, s. 16.

⁵ Tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 885 z późn. zm.

⁶ T. Dębowska-Romanowska, *Prawo finansowe. Część konstytucyjna wraz z częścią ogólną*, C.H. Beck, Warszawa 2010, s. 21.

⁷ W. Wójtowicz (red.), *Prawo finansowe*, C.H. Beck, Warszawa 2000, s. 4.

do prawa finansowego. Jednym z przejawów owego przenikania jest wprowadzanie pewnych pojęć ekonomicznych na grunt obowiązującego prawa finansowego. Jest to zjawisko nieuniknione. W przepisach obowiązującego prawa finansowego można spotkać nie tylko pojęcia zaczerpnięte z ekonomii, przy czym pojęciom tym nadaje się częstokroć inne znaczenie, ale także wprowadza się pewne wzory matematyczne, nadając im prawnie obowiązujący charakter (art. 243 u.f.p.).

Istota gospodarki, czyli działalności gospodarczej w sferze ekonomicznej, ma zupełnie inne znaczenie aniżeli istota gospodarki na gruncie finansów. Z ekonomicznego punktu widzenia działalność gospodarcza, która także jest przedmiotem regulacji obowiązującego prawa⁸, to działalność zarobkowa różnego typu (wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa i inna). Jest to zatem działalność obliczona na osiągnięcie zysku, aczkolwiek nie zawsze taki zysk przynosi. Taką działalnością, czyli gospodarowaniem⁹, zajmują się podmioty specjalnie do tego powołane. Działalność finansowa nie należy do kategorii tego rodzaju, ponieważ są to określone, wielorakie i często powtarzające się poczynania ludzi w sferze gromadzenia i wydatkowania środków pieniężnych. Tego rodzaju działalność powinna się opierać na racjonalnych przesłankach. Do takich przesłanek można zaliczyć m.in. przejmowanie środków pieniężnych od różnych podmiotów bez dewastacji źródła ich pochodzenia bądź oszczędne wydatkowanie środków pieniężnych na realizację określonych celów. W tym drugim wypadku chodzi o przeciwstawienie się marnotrawieniu środków pieniężnych. Działalność w sferze finansów jest nastawiona na zaspokajanie potrzeb określonego rodzaju. Przy czym nie można w tym zakresie osiągać maksymalnych efektów przy minimalnych nakładach. Jest to poważny błąd, z którym spotykamy się nie tylko w wypowiedziach prawników, ale też ekonomistów. Możliwe i konieczne jest uwzględnienie innych zasad, mianowicie zasady uzyskiwania maksymalnych efektów (w zakresie realizacji potrzeb) przy danych nakładach bądź zasady osiągania określonych efektów przy minimalnych nakładach. W działalności finansowej, nazywanej często gospodarką finansową, istotne są wszelkie przedsięwzięcia charakteryzujące się gospodarnością, czyli umiejętnością celowego posługiwania się kosztami jako narzędziem służącym osiągnięciu planowanych efektów. Jest to zdolność oszczędnego wykorzystywania zasobów pieniężnych będących w dyspozycji określonych podmiotów. Stanowi ona wyraz efektywności działania tych podmiotów, które dysponują środkami pieniężnymi służącymi realizacji określonych celów. Poziom gospodarności może być niekiedy przedstawiony za pomocą mierników pieniężnych (stosunek wyników do nakładów) lub wskaźników ilościowych. Nie jesteśmy przeciwnikami posługiwania się pojęciem gospodarki finansowej. Jesteśmy zwolennikami nadania temu pojęciu właściwego sensu i właściwego jego rozumienia.

**działalność
gospodarcza
w sferze
ekonomicznej**

**istota gospodarki
na gruncie
finansów**

⁸ Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 672 z późn. zm.).

⁹ J. Kortan, *Podstawy ekonomiki zarządzania przedsiębiorstwem*, C.H. Beck, Warszawa 1997, s. 13–15.

PODSTAWY FINANSÓW I PRAWA FINANSOWEGO

Prawo finansowe i finanse publiczne są przedmiotem wykładów na studiach prawniczych, ekonomicznych, administracyjnych i z zakresu zarządzania. Prezentowana książka adresowana jest przede wszystkim do studentów tych kierunków studiów, słuchaczy studiów podyplomowych, doktoranckich i innych, w ramach których wykładane są owe przedmioty bądź ich elementy, jak również do osób zawodowo zajmujących się tą tematyką.

■ Publikacja szeroko omawia:

- międzynarodowe prawo finansowe,
- prawo rynku finansowego,
- administrację finansów publicznych,
- system pieniężny,
- prawo dewizowe,
- prawo walutowe,
- polskie prawo bankowe,
- prawo celne,
- prawo budżetowe,
- fundusze publiczne,
- prawo podatkowe,
- prawo finansowe ubezpieczeń społecznych,
- dyscyplinę finansów publicznych,
- prawo finansowe samorządu terytorialnego.

■ W drugim wydaniu książki uwzględniono zmiany w prawie finansowym związane np. z nowymi europejskimi regulacjami mającymi zapewnić prawidłowe funkcjonowanie rynku finansowego, nowelizacjami ustawy o finansach publicznych, uchwaleniem ustawy o usługach płatniczych.

■ Niniejszy podręcznik jest dziełem kilkunastu autorów reprezentujących trzy trójmiejskie uczelnie: Uniwersytet Gdański, Wyższą Szkołę Administracji i Biznesu w Gdyni oraz Akademię Morską w Gdyni. Przeważają autorzy wywodzący się z Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego. Są to pracownicy Katedry Prawa Finansowego, którą przez ponad 20 lat kierował prof. zw. dr hab. Andrzej Drwiłło.

ISBN 978-83-264-3298-9

Cena 79 zł
(w tym 5% VAT)

Zamówienia:

infolinia 801 04 45 45, fax 22 535 80 01
zamowienia.książki@wolterskluwer.pl
www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

